

Xocalı faciəsi xarici jurnalistlərin gözü ilə

Tarixin müxtəlif dövrlərində ermənilər tərəfindən soyqırımlara məruz qalan Azərbaycan xalqı növbəti belə faciə ilə 1992-ci il fevralın 25-dən 26-na keçən gecə Xocalıda üzləşdi. Erməni şovinistlərinin qəddarlıqla həyata keçirdiyi bu amansız və qanlı cinayətdə Xocalı şəhərinin sakinləri son anadək özlərini əsl qəhrəman kimi aparmış, axır nəfəslərində vuruşaraq düşmən qarşısında əyilməməyə çalışmışdılar.

Araşdırmalar zamanı müəyyən olunmuşdur ki, Xocalının işğal zamanı ermənilər istifadəsi qadağan olunmuş mərmilərdən və kimyəvi silahlardan da istifadə ediblər. Bu məlumat Rusiyanın "Memorial" hüquq-müdafiə mərkəzinin açıqlamasında da öz əksini tapıb. Bütün faktlar Ermənistanın Cenevrə Konvensiyasının protokollarını kobud şəkildə pozaraq dinc sakinlərə qarşı soyqırımı həyata keçirdiyini təsdiqləyir.

Xocalı soyqırımının şahidi olmuş müxtəlif xarici ölkə jurnalistləri onu bəşəriyyətin böyük faciəsi adlandırıblar. Fransadan olan jurnalist Jan-İv Yunet yazır: "...Biz Xocalı faciəsinin şahidi olduq, yüzlərlə həlak olmuş dinc əhalinin - qadınların, kişilərin, qocaların və Xocalı müdafiəçilərinin meyitlərini gördük. Bizə helikopter verdilər, biz quş uçuşu hündürlüyündən Xocalı ətrafında nə gördüksə, hamısını çəkdik. Bu, dəhşətli mənzərə idi. Mən müharibələr haqqında, alman faşistlərinin qəddarlığı barədə çox eşitmişəm, lakin ermənilər 5-6

yaşlı uşaqları, dinc əhalini öldürərək onları geridə qoymuşdular".

İngiltərəli jurnalist Rori Patriks qeyd edir: "Xocalıdakı faciənin miqyasını dünya ictimaiyyətinə anlatmaq çox çətindir. Biz jurnalistlər helikopterlə çətinliklə də olsa, ermənilərin məskunlaşdığı Naxçıvanın kəndinin yaxınlığına gələ bildik. Burada onlarla eybəcər hala salınmış meyit gördük. Onlar Xocalını müdafiə edən döyüşçülər deyildi, bu, Azərbaycan şəhərinin dinc əhalisi - qatillərin güllələdikləri uşaqlar, qadınlar, qocalar idi".

Tomas Qolts 27 fevral 1992-ci ildə yazırdı ki, Stepanakertin (Xankəndinin) şimal-qərbində yerləşən və 6.000 nəfər əhalisi olan Xocalı şəhərindən olan qaçqınlar hücum zamanı qadın və uşaqlar daxil olmaqla 500 nəfərin öldürüldüyünü dedilər. Ağdam məscidinin axundu Səid Sadıqov bildirdi ki, Xocalı şəhərindən olan qaçqınlar çərşənbə günündən bəri buraya 477 meyit gətiriblər. Bu gün məsciddə gördüyümüz 7 cənazədən ikisi uşaq, üçü qadın idi. Ağdam xəstəxanasında müalicə olunan digər 120 qaçqın ağır yaralardan əziyyət çəkirdi. Sağ qalanların sözlərinə görə, erməni əsgərləri 450-dən çox azərbaycanlıya atəş açmış və süngüdən keçirmişlər. Onların çoxu uşaq və qadınlar idi. Yüzlərlə, bəlkə də minlərlə insan itkin düşmüş və ermənilər tərəfindən öldürülmüşdü. İşğalçılar qadın və uşaqları müdafiə edən əsgərləri və könüllüləri də güllələmişdilər. Sonra onlar qorxudan əsən qaçqınlara atəş açmışdılar. Sağ qalanlardan bir neçəsi baş verənləri belə təsvir etdi: "Elə əsl qırğın belə başladı. Ermənilər dayan-

madan atırdılar. Sonra onlar içəri daxil oldu, bıçaq və süngü ilə adamları doğramağa başladılar".

Stefan Bentura, 3 mart 1992-ci il tarixdə yazırdı ki, ermənilərin Qarabağa hücumundan xilas olarkən qırğına məruz qalan azərbaycanlıların təhqir edilmiş cəsədləri soyuqdan qurumuş, hücumdan təxminən bir həftə sonra qarla örtülmüş yamaqlara yapışmışdı. Ağdamdan helikopterlə əraziyə gələn jurnalistlər 31 cəsəd saydılar, onların bir çoxuna yaxın məsafədən baş hissəsinə atəş açılıb, bəzilərinin isə başının dərisi soyulub. Ölmüş kişi, qadın və uşaqların bəzilərinin barmaqları qoparılıb. Ermənistan silahlı qüvvələrinin Xocalıya hücumu zamanı 1000-dən çox insanın ölmesi ilə bağlı ittihamları fonunda, jurnalistlər Əsgəran tərəfdə yerləşən təpələrdə meyitlər görmüşlər. Ermənistan onun silahlıları tərəfindən qarla örtül-

müş dağ yollarında qətləndirildikdən xilas olmağa çalışan kişi, qadın və uşaqları qətlə yetirdiyini danmaqda davam edir. Lakin qətlə yerlərində səpələnmiş onlarla meyit qırğın ilə bağlı Azərbaycanın məlumatlarının doğru olduğunu göstərir. Gözləri yarım açıq şəkildə qalan və ölmüş uşağı sinəsinə sıxan bir qadının cəsədi jurnalistləri müşayiət edən Azərbaycan hərbiçilərinin göz yaşlarına səbəb oldu.

Jurnalist Elen Vomak həmin günlərdə Xocalıda, Ağdamda gördüklərini belə təsvir etmişdi: "Şəhidlərin dəqiq sayı hələ də məlum olmasa da, ötən həftə Ermənistan ordusunun Qarabağın qarlı dağlarında dinc azərbaycanlılara qarşı soyqırımı törətdiyi ehtimal olunur. Ağdamla sərhəddə yerləşən Xocalı şəhərindən olan qaçqınlar fevralın 25-i gecə ermənilər tərəfindən onların evlərinə edilən hücumu təsdiq edən küllü

miqdarda faktlar söyləyirlər. Onlar bildirirlər ki, ermənilər onları qaçmağa məcbur etmiş və ətrafdakı məşələrdə güllələmişdilər. Dünən mən qəbiristanlıqların birində təzə qazılmış 75 qəbir gördüm. Ondən bir gün əvvəl isə Ağdam məscidində dəşik-deşik olunmuş 4 meyit görmüşdük".

Yazılanlar sübut edir ki, Xocalıda törədilmiş cinayətlər təsadüfi deyil, Ermənistanın sistemli zorakılıq siyasətinin tərkib hissəsidir. Xocalıdakı mülki insanların məqsədləli şəkildə qırğını, sadəcə, azərbaycanlı olduqları üçün onların kütləvi məhvəinə yönəlmişdi. Beynəlxalq hüquqa görə, belə hərəkətlər soyqırımıdır və dünya ictimaiyyəti tərəfindən bu cür tanınmalıdır. Xocalı faciəsi təkcə Azərbaycan xalqına qarşı deyil, bəşəriyyətə qarşı yönəlmiş müharibə cinayətidir. Bu cinayəti törədənlər mühakimə olunmalı və layiqli cəzalandırılmalıdırlar. Xarici jurnalistlərin gözləri ilə gördükləri, yaxud hadisə şahidlərinin dedikləri əsasında yazdıqları materiallar ədalət mühakiməsi üçün təkzibedilməz sübutlardır.

Xocalının dərddən-naləli gecəsi barədə nə qədər yazılsa da, faciənin dəhşətlərini olduğu kimi təsvir və təsvir etmək çətindir! Təsəllimiz Prezidentimiz, Müzəffər Ali Baş Komandan İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə şanlı Azərbaycan Ordusunun parlaq Zəfəri ilə başa çatan 44 günlük savaşa və ötən il 19-29 sentyabrda keçirilən antiterror zamanı alınan qisasımızdır. Artıq Xocalı azaddır. Bu gün Xocalıda Azərbaycanın üçrəngli bayrağı özəmətlə dalğalanır.

*Vahid MƏHƏRRƏMOV,
"Azərbaycan"*

azerbaijan-news.az